

การพัฒนาแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลัก ทฤษฎีปาปนิคัส

Development of an Internal Quality Assurance Model in Schools of
Secondary Schools Administrators under the Nakhon Sawan Secondary
Educational Service Area Office according to Dutiyapapanikasutta

นิรมล รอดไพ¹ วรฤต เถื่อนช้าง² และปฏิธรรม สำเนียง³
Niramol Rodpai, Worrakrit Thuenchang and Patitham Samniang

Received: June 04, 2022

Revised: July 02, 2022

Accepted: July 03, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ 2) พัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคัส 3) ประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคัส การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสารรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 25 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา 2) การพัฒนารูปแบบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 11 คน ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา 3) ประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน เครื่องมือที่ใช้

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์; The Secondary Education Service Area Office Nakhon Sawan

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkomrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: niramolllion@gmail.com, Tel. 089-5684299

ได้แก่ แบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและประโยชน์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของรูปแบบการประกันคุณภาพภายใน มีรูปแบบการบริหารงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) 2) การพัฒนารูปแบบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร มีทั้งหมด 3 ด้าน 9 รูปแบบ 95 กิจกรรม ใช้การบริหารงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ร่วมกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การสร้างเครือข่ายของทุกฝ่าย การกระจายอำนาจสู่ทุกฝ่าย การสร้างความรับผิดชอบ และเน้นหัวใจหลักในการใช้หลักทฤษฎีปาปนิคสูตร 3) ผลการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรตามความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและประโยชน์ ทั้ง 3 ด้าน ทั้ง 9 รูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ผู้บริหาร, รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, หลักทฤษฎีปาปนิคสูตร

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current conditions of an Internal Quality Assurance model; 2) to develop a model of Internal Quality Assurance in schools of the secondary school administrators under the Office of Education Service Areas according to Dutiyapapanikasutta; 3) to evaluate an Internal Quality Assurance model of the secondary school administrators under the Nakhon Sawan Secondary Educational Service Area Office according to Dutiyapapanikasutta. This research was a qualitative research consisting of 3 steps: 1) A study of the current conditions of the Internal Quality Assurance model in schools by synthesizing the self-assessment report of schools. Data were collected from 25 key informants by using a semi-structured interview form and conducting content analysis; 2) On developing an Internal Quality Assurance model in schools of administrators, 11 key informants were conducted by using a group discussion, a group chat log and conducting content analysis; 3) In terms of evaluation of an Internal Quality Assurance model in schools of administrators who were 15 key informants. The tools used were the assessment form for validity, suitability, feasibility of implementation and benefits. The statistics used were mean and standard deviation as well as content analysis. The results of the research were as follows: 1) on the current conditions of an Internal Quality Assurance model, there was a model of management according to the quality cycle (PDCA); 2) the development of an Internal Quality Assurance

model in schools of the secondary school administrators under the Nakhon Sawan Secondary Education Service Area Office according to Dutiyapapanikasutta consisted of 3 aspects, 9 patterns, 95 activities by using the Quality Cycle Management (PDCA) with the participation of all parties, building a network of all parties, decentralization to all parties, building responsibility and emphasizing the heart of using Dutiyapapanikasutta; 3) the results of the assessment of an Internal Quality Assurance model in schools of the secondary school administrators under the Nakhon Sawan Secondary Educational Service Area Office according to Dutiyapapanikasutta, accuracy, appropriateness, feasibility of practice and benefits in 3 aspects, 9 forms were at the highest level.

Keywords: Administrator, Internal Quality Assurance Model, Dutiyapapanikasutta

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤ บดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานพระบรมราโชวาท เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2524 โดยความหมายถึง ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาทุก ๆ คนต้องมีความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ให้เที่ยงตรง ถูกต้อง เต็มที่ เต็มเวลา ไม่ละเลยในหน้าที่ของตน (กรมสรรพากร, 2564) ส่งผลให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาจนถึงปัจจุบันในประเทศไทยยังคงมีกฎหมายว่าด้วยการศึกษา เรียกว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 เป็นเอกสารแม่บทที่กำหนดทิศทาง การจัดการศึกษาของประเทศได้กำหนดจุดมุ่งหมาย และหลักการการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ มาตรฐาน 47-51 ระบุให้ สถานศึกษาต้องมีระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (บุญพรม จารุปัญญา, 2564) แนวการจัดการศึกษาให้มีการ ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมิน ครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนให้ถือว่าการประกัน คุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (ราช กิจจานุเบกษา, 2562)

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศใช้กฎกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการประกัน คุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 โดยมุ่งเน้นจุดหมายพัฒนากลยุทธ์ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของคนไทย ซึ่งประกอบด้วย นโยบายปฏิรูป การตรวจติดตามการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาและรองรับการประกันคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐาน

และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เน้นตามบริบทของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับนักเรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับ ผู้บริหาร มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่เกี่ยวกับครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ซึ่งเมื่อผู้วิจัยพิจารณาประเด็นพิจารณาในทั้ง 3 มาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผู้บริหารนั้น ควรมีความเข้มแข็งและมีภาวะผู้นำ จึงจะส่งผลต่อมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียน และมาตรฐานที่ 3 ครูผู้สอน ให้มีความเข้มแข็งมากตามไปด้วย ในการจัดการศึกษามีการวิพากษ์ วิจัยว่า ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ยังไม่มีจุดยืนที่ชัดเจน สถานศึกษาไม่มีพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ เกิดความล่าช้า และมุ่งเน้นส่งเสริมระบบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในเฉพาะช่วงที่มีการประเมิน เพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกเท่านั้น การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมล้มเหลว รวมทั้งการบริหารจัดการในรูปแบบของเครือข่ายโรงเรียน ยังไม่มีประสิทธิภาพ ไม่เห็นเป็นรูปแบบที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการบริหารและระบบงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง และตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ซึ่งมีบริบทแตกต่างกัน (วัชรศักดิ์ สงค์ปาน, 2558)

จากการประเมินสถานภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมนครสวรรค์ โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโดยใช้กระบวนการ SWOT Analysis พบปัญหาสำคัญในเรื่อง ผู้บริหารซึ่งเป็นบุคคลสำคัญของการขับเคลื่อนสถานศึกษา ซึ่งยังขาดความรู้ ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในซึ่งเป็นปัจจัยและอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาซึ่งส่งผลโดยตรงต่อครู บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา รวมถึงนักเรียนซึ่งเป็นผลผลิต ผลลัพธ์สุดท้ายอีกด้วย ทั้งนี้ยังพบปัญหาครุข่ายสถานศึกษาบ่อย ส่งผลต่อการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทำให้ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาใหม่ ซึ่งทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารขาดภาวะผู้นำทางวิชาการ กรรมการสถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนางานอย่างเป็นรูปธรรม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ของโรงเรียน ตลอดจนการรายงานข้อมูลต่าง ๆ ล่าช้า และขาดประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมนครสวรรค์, 2564) ในการบริหารงานของผู้บริหารให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการพัฒนาระบบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น มีหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการบริหารงานของผู้บริหารที่สำคัญและเหมาะสม เพื่อให้บรรลุผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ หลักทศพิธยปาปนิคสูตร ประกอบด้วย จักขุมา (การมีวิสัยทัศน์ มองไกล) วิตุโร (การบริหารจัดการดี) และนิสสยสมปนโน (การมีมนุษยสัมพันธ์) ซึ่งตรงกับมาตรฐานที่ 2 ซึ่งต้องเกิดจากความร่วมมือทุกฝ่าย โดยการประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของ

บุคลากรทุกคนที่ต้องปฏิบัติงานตามภารกิจที่แต่ละคนได้รับมอบหมายโดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มุ่งพัฒนาตามความรับผิดชอบของตนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นเพราะผลการพัฒนาของแต่ละคนก็คือผลรวมของการพัฒนาทั้งสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาสำคัญดังกล่าวและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน ในการใช้เป็นเครื่องมือการพัฒนาผู้บริหารในกระบวนการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร
3. เพื่อประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการศึกษาการวิจัย จากแหล่งข้อมูล 1) เอกสารรายงานการตรวจติดตามและประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ทุกโรงเรียน จำนวน 37 โรงเรียน 2) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างคำถามการสัมภาษณ์ โดยสร้างข้อคำถามตามกรอบงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ปรัชญาอาจารย์ที่ปรึกษาคุณูปการ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ จนสมบูรณ์เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interviewing Form) นำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานประกันคุณภาพที่มีความเชี่ยวชาญในงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 25 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาดนิกสูตร ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 มาจัดกระทำ โดยยกร่างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาดนิกสูตร นำร่างรูปแบบที่จัดกระทำขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุณิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์และปรับปรุงแก้ไขความเหมาะสมตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ จัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 รูป/คน ซึ่งคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อพิจารณาร่างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาดนิกสูตร โดยใช้เครื่องมือในขั้นตอนนี้คือ ร่างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาดนิกสูตร และนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาดนิกสูตร 4 มิติได้แก่ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ เป็นประโยชน์ ผู้วิจัยดำเนินการนำรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาดนิกสูตร ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาดำเนินการจัดทำร่างแบบประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาดนิกสูตรแบบประเมินรูปแบบใน 4 มิติ ได้แก่ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ เป็นประโยชน์ นำร่างรูปแบบประเมินรูปแบบเสนอต่ออาจารย์ ที่ปรึกษาคุณิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ จัดทำแบบประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาดนิกสูตร ตามร่างแบบประเมินรูปแบบที่เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว จำนวน 15 ชุด ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินงานประกันคุณภาพภายในประเมิน โดยผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกผู้อำนวยการโรงเรียนด้วยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน ทำการประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน เก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์มีรูปแบบสำหรับบริหารงาน

ประกันคุณภาพสถานศึกษาอยู่แล้ว ซึ่งการบริหารนั้นคือ การบริหารงานเชิงระบบตามวงจรคุณภาพ (PDCA) และมีการกำหนดมาตรฐานตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 คือ 3 มาตรฐาน มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคีสตร พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่พัฒนาขึ้น มี 3 ด้าน (ด้านที่ 1 กระบวนการบริหารและการจัดการ ด้านที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านที่ 3 คุณภาพของผู้เรียน) 9 รูปแบบ (จักขุมา วิฑูโร และนิสสัยสัมพันธ์ของแต่ละด้าน) และ 95 กิจกรรม ใช้การบริหารงานเชิงระบบ ตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ร่วมกับการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ การสร้างเครือข่าย การสร้างความรับผิดชอบ และเน้นบูรณาการหลักทฤษฎีปาปนิคีสตร โดยยึดการกำหนดมาตรฐานตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561

3. การประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคีสตร พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในที่พัฒนาแล้ว มีความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและประโยชน์ ทั้ง 3 ด้าน ทั้ง 9 รูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพรูปแบบของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์พบว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ด้านผู้บริหาร หรือด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา (มาตรฐานที่ 2) ต้องเป็นหลักมีความเข้มแข็ง ต้องมีรูปแบบ รูปแบบ แนวทาง วิธีดำเนินการที่ดีในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ชัดเจน และมีความยืดหยุ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ รูปแบบ การดำเนินงานประกันคุณภาพที่ชัดเจน โดยเฉพาะด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา เป็นการนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (มาตรฐานที่ 1) และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (มาตรฐานที่ 3) ทั้งนี้เพราะหลักการบริหารที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อม มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีเกณฑ์มาตรฐานและเกณฑ์การประเมินตัวบ่งชี้ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรศักดิ์ สงค์ปาน (2558) ซึ่งพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ฝั่งอันดามันมีปัญหาอุปสรรค ไม่มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการโรงเรียนและโรงเรียนมีความต้องการหาแนวทาง พัฒนารูปแบบ ของงานประกันคุณภาพภายในให้อยู่ในระดับที่มากขึ้น จึงมีการ

พัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพให้โรงเรียนให้มีการยืดหยุ่นในการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับระบบ CIPOO และได้พัฒนารูปแบบการบริหารในรูปแบบ Model มีชื่อว่า ANDAMAN'S "POST" MODEL หรือ "รูปแบบโพสต์แห่งอันดามัน" สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจิตพันธ์ สุวรรณสิริกัตต์ (2563) พบว่า การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ด้านการบริหารงานบุคลากรและด้านปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยการประกันคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการปฏิบัติการที่เป็นเลิศ ซึ่งต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพร กุมา (2564) ซึ่งพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กยังมีปัญหาอุปสรรคมาก โดยเฉพาะช่วงขาดผู้บริหาร จึงควรพัฒนาด้านทรัพยากรทางการศึกษา สมรรถนะผู้บริหาร เครือข่ายความร่วมมือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

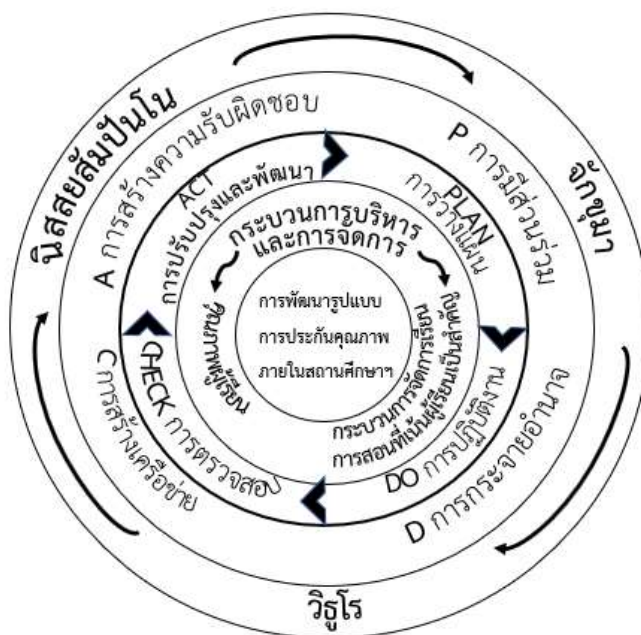
2. การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคัสตร ได้รูปแบบการพัฒนาด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ผู้บริหารศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของสถานศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน SWOT เพื่อกำหนดทิศทางเป้าหมายที่ชัดเจนในอนาคต วางนโยบาย วางแผน กำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กำหนดกรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายในและเครื่องมือประเมินคุณภาพและเหมาะสม มีแผนกำกับติดตามการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ์ดนัย แจ่มแสงทอง (2564) พบว่า การพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษารวมถึงบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบให้ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหากิตติศักดิ์ สิริวิฑูโก (หนูสุรา) (2561) พบว่า ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ SWOT มุ่งเน้นเป้าประสงค์ในการพัฒนา ตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ ตามที่สถานศึกษาทุกฝ่ายตกลงร่วมกัน และกำหนดขึ้นอย่างมีจุดยืนที่ชัดเจน มีการดำเนินการโดยเริ่มจากการวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีการวางแผนระบบการบริหาร เน้นการมีส่วนร่วมโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเน้นการร่วมรับผิดชอบในผลการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน มีการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ (Big Data) เพื่อการพร้อมใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา คำห้วยหาญ (2559) มีการจัดการระบบสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ บรรยากาศภายในห้องเรียน ให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตลอดจนมีการตรวจสอบ กำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและการจัดการศึกษา

3. ผลการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคัสตร อยู่ใน

ระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้เพราะ ผลการจัดทำการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคัสตร เกิดการระดมแนวคิดผ่านการ กลั่นกรอง และตกผลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทุกชั้นตอน ผ่านสังเคราะห์รวมพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคัสตร สอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวทิวา นามคุณ (2559) พบว่าการสังเคราะห์แนวทางในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน พบว่าแนวทางของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำแนกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านสนับสนุนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจบ หาญกลับ (2559) พบว่าสถานภาพดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงของโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร การจัดทำกำหนดมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สิ่งที่ส่งผลให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเกิดความสำเร็จได้ มี 6 ปัจจัย คือ 1) การเรียนรู้เพื่อปรับตัวขององค์กรและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ที่ทันต่อโลกในปัจจุบัน 2) สภาพบริบทสภาพแวดล้อมทางสังคม 3) โครงสร้างองค์กร (Organization Structure) 4) วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) 5) กระบวนการติดต่อสื่อสาร และ 6) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาและทำการวิจัย นำเสนอเป็นแผนภาพได้ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

วงกลมกลางชั้นในสุด ชั้นที่ 1 คือ สิ่งที่ถูกวิจัยได้ ค้นพบจากการวิจัย ซึ่งบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยสิ่งที่ค้นพบ ได้จากการวิจัยชื่อว่า “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปอปนิคสูตร”

วงกลมชั้นที่ 2 คือ ข้อค้นพบเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณภาพ 3 ด้าน

วงกลมชั้นที่ 3 คือ ระบบการบริหารเชิงคุณภาพ ที่นำมาบูรณาการกับการพัฒนารูปแบบ

วงกลมชั้นที่ 4 คือ การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ การสร้างเครือข่าย และการสร้างความรับผิดชอบ ที่นำมาบูรณาการกับการพัฒนารูปแบบ

วงกลมชั้นที่ 5 คือ หัวใจหลักของงานวิจัยเรื่องนี้ คือ หลักพุทธธรรมที่นำมาบูรณาการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ คือ หลักทฤษฎีปอปนิคสูตร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ควรนำรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปอปนิคสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนา มาใช้พัฒนาผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ซึ่งสามารถทำให้ผู้บริหารพัฒนากระบวนการบริหารและการจัดการ และส่งผลต่อเนื่องให้มีการพัฒนาด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านคุณภาพโดยรวมผู้เรียนให้มีความทัดเทียมกันในบริบทสภาพแวดล้อมที่โรงเรียน

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ควรจัดทำความร่วมมือ MOU กับผู้บริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ควรจัดทำผู้บริหารพี่เลี้ยง เครือข่าย (แกนนำ) เพื่อพัฒนาผู้บริหารในงานประกันคุณภาพภายในของแต่ละโรงเรียน โดยสามารถแบ่งเป็นผู้บริหารพี่เลี้ยง ของกลุ่ม ในสหวิทยาเขต เพื่อความสะดวกในการศึกษางานประกันคุณภาพภายใน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมอื่น

2. ควรพัฒนารูปแบบงานประกันคุณภาพภายในเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอื่น

3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพภายในของผู้บริหารที่มีต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2564). *พระบรมราโชวาท*. เข้าถึงได้ที่ <https://rdsrv2.rd.go.th/royal/royal>. “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562”. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 136 ตอนที่ 57 ก, หน้า 49-53.
- กิตติ์ดนัย แจ่มแสงทอง. (2564). รูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(5), 302-317.
- ขจิตพันธ์ สุวรรณสิริกิติ์. (2563). *การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในสภาวะการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.
- เจนจบ หาญกลับ. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามกฎกระทรวงของโรงเรียนเอกชนเขตกรุงเทพมหานครประสบความสำเร็จ*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- เฉลิมพร กุมภา. (2564). รูปแบบการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(2), 29-46.
- บุญพรม จารุปลโย. (2564). *การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เขตจังหวัดภาคกลาง*. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 3.
- พระมหากิตติศักดิ์ สิริวฑฒโก (หนูสุรา). (2561). *การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสนาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เยาวทิภา นามคุณ. (2559). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญพรม จารุปลโย. (2564). *การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เขตจังหวัดภาคกลาง*. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 3.

- วาสนา คำห้วยหาญ. (2559). แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 7(1), 69-83.
- วัชรศักดิ์ สงค์ปาน. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อบรรลุผลการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ฝั่งอันดามัน. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสว. (2564). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2561-2565) ฉบับทบทวนปีงบประมาณ พ.ศ. 2562*. เข้าถึงได้จาก <http://www.secondary42.obec.go.th/OIT64/OIT-ITA/PLAN/pan%2061-65.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.